

Eleven reklám

A reklám mindenütt utolér. Először alattomosan lopózik kis papírszeleteken, étrendek szélein, villamosjegyeken kúszik felém, s a hangja csak suttogás vagy fojtott esdés; később azonban kedélyesen kezd gajdolni, a fülembé dudorász, helyet követel magának, és levetve szürke köntösét, szemérmetlen festékkal kendőzi magát; ha nincs tere a földön, felmászik a falakra, a hirdetési póznákra, a háztetőkre; ha onnan is leszorul, még magasabbra, lobogó zászlóra ugrik, és a szűz étert szennyezi be piaci zajával; azután már nincs irgalom és kegyelem; övé a mindenség; dörömböl az ajtómon, fölver álmomból, és arcomba köpi rekedt lármáját. *Villax kávé, Digestol, Petrolszesz.* Ti vagytok a mindennapi olvasmányaim. Rég beletörődtem abba is, hogy én már sehova se mehetek, csak Agulár Edéhez. Mindenütt *Anker-kenyeret* kell kérnem. A budapesti villamosokat reklámtáblákkal páncélozták föl. *Unicum szesz, Barackpálinka, Szilvórium.* Ez a szöveg. A kerek verik ki hozzá a zenét. Este vörös reklámtűzek hunyorognak az éjszakába, és földi csillagok gyúlnak ki a háztetők ormán. Kis szerencséje nagy! Igazán nem nagyon lepődnék meg, ha egyszer a Göncöl-szekér megbicsaklana, és ezt a mondást rakná ki az égbolton. Mindent elolvasok. Semmin se csodálkozom. Az arcom már olyan fanyar és bánatos, mint a Lysoform-reklám emberéé, aki évek óta hirdeti szegény, hogy a Lysoform az egyetlen biztos és ártalmatlan fertőtlenítőszer.

Múltkor azonban mégis megdöbbenem. Az esti órákban egyik Rákóczi úti üzlet kirakatában egy alak ült olcsó szoborpózban, ragyogó lámpák alatt, és kezében – bémész tömeg előtt – reklámtáblákat forgatott. Nem ruhában. Nem automata. Nem gép. Egy eleven leány. Utálatos és furcsa látvány volt. Pimasz ficsurak szeme meredt rá. Vigyorgó, bamba arccal nézték. Silány kíváncsiság oltotta szomját. A leány pedig szelíden ült. Megalázottnan. Mozdulatlanul. Csak hegyes lakkcipői remegtek néha, mintha magába fojtott izgalma és szégyene rajtuk keresztül illant volna el. Vajon gondolta-e valaki, hogy ez egy ember? Aligha. Vajon érezték-e, hogy ennek a bábnak

Rikkancs
1937
BTM Kiscelli Múzeum Fényképgyűjtemény
Inkey Tibor felvétele

*„A reklám mindenütt utolér. (...) nincs irgalom
és kegyelem, övé a mindenség ...”*

épp olyan csontszerkezete, vérkeringése és idegzete van, mint nekünk, és a szíve és picike ütőerei arra az ütemre járnak, mint a miéink? Nem hiszem. Különben mindenki szótalán utálattal ment volna el.

Én elsiettem nyomban. Mégis egész éjjel üldözött ez a megalázott emberi arc. Ezek a kék szemek, amelyek tanácstalanul forogtak, s nem tudtak egy biztos ponton megnyugodni. Vajon mire is gondolt volna. Minden gondolatát el kellett hesselnie, hogy ott maradhasson. Soha ennyi önmegvetést. Láttam pedig kisemmizett, porig alázott, összetört embereket. Fegyenceket, akik már tíz év óta nem voltak szabadon. Gyermekkorom legrettenetesebb emlékei azok a katonák, akik a város végén a katonai börtön vasrácsán néznek ki, és sírva kérik az arra menőket, vessenek nekik pár garast, egy rongyos cigarettát. Még ezek is emberebbek ennél a szegény leánynál, aki a reklám szemtelen istennőjét szolgálja. Védjük az állatokat is. A párizsi kutyakiállításkor hosszú vezércikkek jelentek meg a szenvedő kutyuskák érdekében. A budapesti ember kevesebb tehát, mint a párizsi kutya? Nálunk nincs senki, aki az embereket védi? Nincs senki, aki kiszabadítja a szegény leányt ebből az üvegkalitkából? Ó, kék szemű, bájos kisasszony, szálljon le olcsó trónusáról, és inkább mosogasson zsíros lábaskat. De engedje meg nekem, hogy kicsit – nagyon kicsit – higgyek még magamban és az emberekben.

(*Élet*, 1910. március 6. – *Á*, 422–423. old.)